

КЛЮЧОВА ТЕМА¹

Імміграція

Здоров'я та імміграція

(Останнє оновлення: 28.02.2026)

Вступ

У випадку, коли потреби у сфері охорони здоров'я використовувались для захисту від вислання, Суд дійшов висновку, що за деяких обставин це може передбачати застосування статті 3 Конвенції.

Порушення статті 14 Конвенції, взятої в поєднанні зі статтею 8, також може виникати, якщо країна відмовляється надати дозвіл на проживання на підставі медичного стану заявника («*Кіютін проти Росії*» (*Kiyutin v. Russia*), 2011).

Принципи, напрацьовані поточною судовою практикою

Вислання тяжкохворих осіб:

- У рішенні у справі «*Папошвілі проти Бельгії*» (*Paposhvili v. Belgium*) [ВП], 2016, Суд перевірів та уточнив застосовні принципи щодо вислання тяжкохворих іноземців згідно зі статтею 3. За винятком ситуації неминучої смерті у справі «*Д. проти Сполученого Королівства*» (*D. v. the United Kingdom*), 1997, у більш пізньому рішенні у справі «*Н. проти Сполученого Королівства*» (*N. v. the United Kingdom*) [ВП], 2008, Суд посилається на «інші вкрай виняткові випадки», що можуть викликати питання відповідно до статті 3 у таких контекстах.
- У рішенні у справі «*Папошвілі проти Бельгії*» (*Paposhvili v. Belgium*) [ВП], 2016, Суд зазначив, як необхідно було розуміти «інші вкрай виняткові випадки», посилаючись на ситуації, що передбачали вислання тяжкохворої особи, в яких:
 - (i) були продемонстровані суттєві підстави вважати, що він або вона зіткнеться, хоч і не з безпосереднім ризиком смерті, але з реальним ризиком;
 - (ii) через відсутність відповідного лікування в країні, що приймає, або через відсутність доступу до такого лікування;
 - (iii) існує ризик серйозного, швидкого та незворотного погіршення його або її стану здоров'я внаслідок сильних страждань або значного скорочення очікуваної тривалості життя.

Ці ситуації відповідають високому порозу для застосування статті 3 у випадках, що стосуються вислання тяжкохворих іноземців (*там само*, § 183).

- Зобов'язання згідно зі статтею 3 насамперед здійснюється шляхом дотримання належних національних процедур, що дають змогу розглянути побоювання заявників, а також оцінити ризики, з якими вони зіткнуться у разі повернення до країни, що приймає (*там само*, §§ 184-185). У контексті цих процедур:

¹ Підготовлено Секретаріатом Суду. Не покладає зобов'язань на Суд.

Цей переклад опубліковано за домовленістю з Радою Європи, Європейським судом з прав людини та Верховним Судом (Україна) і виконано бюро перекладів «Профпереклад».

- (i) саме заявники повинні надавати докази, здатні продемонструвати, що суттєві підстави вважати, що якщо оскаржуваний захід мав бути реалізований, то вони піддавалися б реальному ризику поведження, що суперечить статті 3 (*там само*, § 186);
- (ii) якщо подібні докази надано, то органи влади Держави, що повертає громадянина, повинні усунути будь-які сумніви, викликані цими доказами. Органи влади повинні враховувати передбачувані наслідки вислання з країни для відповідної особи в Державі, що приймає, беручи до уваги загальну ситуацію там і особисті обставини людини. Вплив вислання з країни на відповідну особу повинен оцінюватись шляхом порівняння стану її здоров'я до вислання і того, як воно розвиватиметься після передачі її Державі, що приймає, враховуючи такі фактори: (a) чи є догляд, що, як правило, доступний у Державі, що приймає, «достатнім і належним на практиці для лікування захворювання заявника задля недопущення того, щоб він або вона зазнали поведження, яке суперечить статті 3»; і (b) рівень фактичного доступу, який отримає особа до такої допомоги в Державі, що приймає (пов'язані з цим витрати, існування соціальних та сімейних зв'язків та відстань, яку необхідно подолати для отримання необхідної допомоги, все це має значення у цьому аспекті) (*там само*, §§ 187-190);
- (iii) якщо зберігаються «серйозні сумніви» щодо впливу вислання на відповідну особу, органи влади в Державі, що повертає особу, повинні отримати від Держави, що приймає, «індивідуальні та достатні гарантії» того, що належне лікування буде доступне та досяжне для відповідної особи, як передумову вислання (*там само*, § 191).
- Критерієм є не рівень медичних послуг, що існує в Державі, що повертає особу; питання полягає не в тому, щоб встановити, чи буде допомога в Державі, що приймає, еквівалентною або поступатиметься тій, що надається системою охорони здоров'я в Державі, що повертає. Також неможливо вивести зі статті 3 Конвенції право отримувати конкретний вид лікування в Державі, що приймає, який недоступний решті його населення (*там само*, § 189).
- Той факт, що третя відповідна країна є Договірною Стороною Конвенції, не має вирішального значення (*там само*, § 193).
- У рішенні у справі «Савран проти Данії» (*Savran v. Denmark*) [ВП], 2021, §§ 133-136, Суд підтвердив, що рішення у справі «Папошвілі» (*Paposhvili*) містило вичерпний стандарт, що враховує всі міркування, важливі для цілей застосування статті 3 Конвенції. Суд також уточнив, що тест порогу в рішенні у справі «Папошвілі» (*Paposhvili*) необхідно застосовувати систематично, щоб переконатися, чи обставини іноземця, якого буде вислано, підпадали під дію статті 3 (відповідно до доказів, які потрібно надати, «Папошвілі проти Бельгії» (*Paposhvili v. Belgium*) [ВП], 2016, § 183). Тільки після того, як цей високий поріг буде досягнуто і в такий спосіб почне застосовуватися стаття 3, можна буде оцінити дотримання Державою, яка повертає особу, своїх зобов'язань за цим положенням, викладеним у рішенні у справі «Папошвілі» (*Paposhvili*). Суд також підкреслив процесуальний характер зобов'язань Держави у справах, пов'язаних з висланням тяжкохворих іноземців.
- У справі «Савран проти Данії» (*Savran v. Denmark*) [ВП], 2021, §§ 137-139, Велика Палата далі уточнила, що тест, встановлений у справі «Папошвілі» (*Paposhvili*), також є застосовним у випадку вислання іноземців із психічними захворюваннями. Дійсно, коли йдеться про «тяжкохвору особу», стандарт не обмежується будь-якою конкретною категорією захворювань, а може поширюватися на будь-яку їх категорію, включно з психічними захворюваннями, за умови, що ситуація хворої особи підпадає під критерії, сформульовані у справі «Папошвілі» (*Paposhvili*) загалом. Зокрема,

ситуація відповідної хворої особи має оцінюватися на основі всіх цих елементів, узятих разом і розглянутих загалом. У справах цього типу поріг має лишатись високим (*там само*, § 147).

- Запропонована депортація особи, яка страждає на тяжке захворювання, до країни її походження у разі сумнівів щодо доступності належного лікування також може порушувати статтю 8 («*Папошвілі проти Бельгії*» (*Paposhvili v. Belgium*) [ВП], 2016, §§ 221-226).

Ризик самогубства у випадку вислання:

- Той факт, що особа, про вислання якої було винесено розпорядження, погрожує вчинити самогубство, не покладає на Державу зобов'язання утриматися від реалізації передбаченого заходу, за умови, що Держава вжила конкретних заходів, щоб ці загрози не було реалізовано («*Драган та інші проти Німеччини*» (*Dragan and Others v. Germany*) (ухв.), 2004; «*Овдієнко проти Фінляндії*» (*Ovdienko v. Finland*) (ухв.), 2005; «*Карім проти Швеції*» (*Karim v. Sweden*) (ухв.), 2006; «*Аль-Заватія проти Швеції*» (*Al-Zawatia v. Sweden*) (ухв.), 2010, § 57).
- Ті самі висновки стосуються заявників, попередні спроби самогубства яких були зафіксовано («*Гончарова і Алексєйцев проти Швеції*» (*Goncharova and Alekseytsev v. Sweden*) (ухв.), 2007; «*А.А. проти Швеції*» (*A.A. v. Sweden*) (ухв.), 2008, § 71).

Відмова надати дозвіл на проживання у зв'язку з медичним станом:

- Розгляд заяви для отримання дозволу на проживання на основі стану здоров'я заявника та упередженої кваліфікації цілої групи вразливих осіб як загрози громадському здоров'ю, без попередньої індивідуалізованої судової оцінки всіх фактів, що стосуються справи, є дискримінаційним і порушує статтю 14, взяту в поєднанні зі статтею 8 («*Кіютін проти Росії*» (*Kiyutin v. Russia*), 2011, § 74; «*Новрук та інші проти Росії*» (*Novruk and Others v. Russia*), 2016, §§ 108 і 111-112).
- Люди, які живуть з ВІЛ/СНІДом, є вразливою групою, що традиційно піддається упередженому ставленню і стигматизації, і Державі має бути надано вужчу свободу розсуду при виборі заходів, що виділяють групу осіб для відмінного поведіння («*Кіютін проти Росії*» (*Kiyutin v. Russia*), 2011, § 64; «*Новрук та інші проти Росії*» (*Novruk and Others v. Russia*), 2016, § 100).
- У світлі загальноєвропейського та міжнародного консенсусу, спрямованого на заборону поточних обмежень на в'їзд, перебування чи проживання ВІЛ-інфікованих, які не є громадянами, що належать до особливо вразливої групи, Держава-відповідач зобов'язана надати особливо переконливі обґрунтування відмінностей у поведінці («*Кіютін проти Росії*» (*Kiyutin v. Russia*), 2011, § 65; «*Новрук та інші проти Росії*» (*Novruk and Others v. Russia*), 2016, §§ 101 і 111).
- Обмеження пересування мають вагоме значення для захисту здоров'я населення від високо інфекційних захворювань з коротким інкубаційним періодом, які можуть передаватися при випадковому контакті або повітряно-крапельним шляхом, таких як холера, жовта лихоманка, тяжкий гострий респіраторний синдром (ТГРС) і «пташиний грип» (H5N1). Однак заборона в'їзду та/або проживання ВІЛ-інфікованих, які не є громадянами, з метою запобігання поширенню ВІЛ, ґрунтується на припущенні, що вони будуть здійснювати певну небезпечну поведінку і що громадянин не зможе себе захистити. Це припущення є узагальненням, що не ґрунтується на фактах і не бере до уваги індивідуальні ситуації («*Кіютін проти Росії*» (*Kiyutin v. Russia*), 2011, § 68; «*Новрук та інші проти Росії*» (*Novruk and Others v. Russia*), 2016, § 105).

- Відмова у продовженні строку дозволу на проживання для мігранта, який проживає в країні протягом тривалого часу, з формальних процесуальних підстав через неподання ним медичної довідки, яка підтвердила б відсутність ВІЛ та інших інфекційних захворювань, також може порушувати статтю 8 («Хачатрян та Коновалова проти Росії» (*Khachatryan and Konvalova v. Russia*), 2021, §§ 27-30).

Тримання під вартою вразливих осіб:

- Згідно з пунктом 1 статті 5, вразливі мігранти повинні мати доступ до оцінювання своєї вразливості та бути поінформовані про відповідні процедури («Абді Махамуд проти Мальти» (*Abdi Mahamud v. Malta*), 2016, §§ 134-135).
- Тримання під вартою вразливих мігрантів не буде відповідати підпункту «f» пункту 1 статті 5, якщо мета, яку переслідує тримання під вартою, може бути досягнута за допомогою інших менш примусових заходів, що вимагає від національних органів влади розгляду альтернативи затриманню у світлі особливих обставин окремої справи («Рахімі проти Греції» (*Rahimi v. Greece*), 2011, § 109, щодо неповнолітнього, який не є громадянином, без супроводу батьків; «Йо-Екале Мвандже проти Бельгії» (*Yoh-Ekale Mwanje v. Belgium*), 2011, § 124, щодо мігранта з ВІЛ-інфекцією на пізній стадії).
- Відсутність активних кроків та затримки в проведенні оцінювання вразливості може бути фактором, який викликає серйозні сумніви в сумлінній діяльності органів влади («Абді Махамуд проти Мальти» (*Abdi Mahamud v. Malta*), 2016, §§ 130 і 134).
- Тримання під вартою вразливих осіб з особливими потребами здоров'я може викликати питання відповідно до статті 3 Конвенції, при цьому особлива увага звертається на умови арешту, його тривалість, особливу вразливість особи та вплив тримання під вартою на нього або неї («Йо-Екале Мвандже проти Бельгії» (*Yoh-Ekale Mwanje v. Belgium*), 2011, §§ 91-99; «Махмунді та інші проти Греції» (*Mahmundi and Others v. Greece*), 2012, §§ 64-74; «Аден Ахмед проти Мальти» (*Aden Ahmed v. Malta*), 2013, §§ 91-100; «Абді Махамуд проти Мальти» (*Abdi Mahamud v. Malta*), 2016, § 89).
- Тримання під вартою неповнолітніх мігрантів викликає особливі питання, оскільки діти, як у супроводі батьків, так і без супроводу, вкрай вразливі і мають особливі потреби («С.Ф. та інші проти Болгарії» (*S.F. and Others v. Bulgaria*), 2017, § 79). Особлива вразливість дитини є міркуванням першочергового значення, яке має переважну силу над статусом незаконного мігранта («Мубіланзіла Майека та Канікі Мітунга проти Бельгії» (*Mubilanzila Mayeka and Kaniki Mitunga v. Belgium*), 2006, § 55; «Мухаджієва та інші проти Бельгії» (*Muskhadzhiyeva and Others v. Belgium*), 2010, § 56).
- Діти мають особливі потреби, пов'язані, зокрема, з їхнім віком і браком незалежності, а також статусом шукачів притулку. Конвенція ООН про права дитини заохочує Держави вживати належних заходів, щоб гарантувати дітям, які прагнуть отримати статус біженців, захист і гуманітарну допомогу, незалежно від того, чи подорожує дитина сама чи в супроводі батьків («Абдуллахі Елмі та Авейс Абубакар проти Мальти» (*Abdullahi Elmi and Aweys Abubakar v. Malta*), 2016, § 103).
- Тримання мігранта під вартою протягом кількох тижнів в очікуванні депортації разом з іншими особами, які могли становити небезпеку для його здоров'я, за відсутності жодних важливих міркувань, які виправдовували б цей захід, не може вважатися заходом, що відповідає основним санітарним вимогам («Фейлазу проти Мальти» (*Feilazoo v. Malta*), 2021, § 92).

Умови прийому шукачів притулку, включно з дітьми:

- Умови розміщення дітей, які шукають притулку, повинні бути пристосовані до їхнього віку, аби не спричиняти «у них стан стресу і неспокою, а також особливо травматичні наслідки для їхньої психіки» («*Таракель проти Швейцарії*» (*Tarakhel v. Switzerland*) [ВП], 2014, § 119).

Варті уваги приклади

Вислання тяжкохворих осіб:

- «*Н. проти Сполученого Королівства*» (*N. v. the United Kingdom*) [ВП], 2008: щодо вислання пацієнтки з ВІЛ, стан хвороби якої не був критичним, до Уганди, де доступ до належного лікування був невизначеним (§§ 46-51; відсутність порушення статті 3);
- «*Папошвілі проти Бельгії*» (*Paposhvili v. Belgium*) [ВП], 2016: щодо запропонованої депортації особи, яка страждає від захворювання, що загрожує її життю, хронічного лімфолейкозу, до Грузії, попри наявність сумнівів щодо доступу до належного лікування. За відсутності з боку національних органів влади будь-якої оцінки ризику для заявника з огляду на інформацію про стан його здоров'я та наявність відповідного лікування у Грузії, інформації, що була в розпорядженні органів влади, було недостатньо, щоб вони могли зробити висновок про те, що заявник у разі депортації не наражався б на реальну та конкретну небезпеку поведіння, яке порушує статтю 3 (§§ 194-206; порушення статті 3);
- «*Савран проти Данії*» (*Savran v. Denmark*) [ВП], 2021: щодо вислання особи з шизофренією до країни її походження — Туреччини. Попри те, що погіршення психотичних симптомів могло спричинити «агресивну поведінку» та «значне підвищення небезпеки вчинення злочинів проти інших осіб», ці наслідки не могли описуватися як такі, що «призводять до сильних страждань» для самого заявника. Зокрема, не було доведено жодного ризику заподіяння заявником шкоди самому собі (§§ 140-148; відсутність порушення статті 3);
- «*Д. проти Сполученого Королівства*» (*D. v. the United Kingdom*), 1997: щодо запропонованого вислання іноземця, який помирав від СНІДу, до країни його походження (Сент-Кіттсу), де він не мав житла, сім'ї, моральної та фінансової підтримки, а також доступу до належного лікування (§§ 46-54; порушення статті 3).

Ризик самогубства у випадку вислання:

- «*Драган та інші проти Німеччини*» (*Dragan and Others v. Germany*) (ухв.), 2004; «*Аль-Заватія проти Швеції*» (*Al-Zawatia v. Sweden*), 2010: щодо рішення про депортацію іноземців, стан здоров'я яких викликав занепокоєння і які висловили переконливі погрози вчинити самогубство (*там само*, §§ 57-58 ; неприйнятно).

Відмова надати дозвіл на проживання у зв'язку з медичним станом:

- «*Кіютін проти Росії*» (*Kiyutin v. Russia*), 2011: щодо відмінного поведіння з ВІЛ-інфікованим іноземцем щодо поданої ними заяви для отримання дозволу на постійне проживання. Заявник належав до особливо вразливої групи, відмова йому у наданні дозволу на проживання не мала розумного й об'єктивного обґрунтування, а законодавчі положення, котрі оскаржуються, не передбачали можливість індивідуалізованої оцінки (§§ 67-74; порушення статті 14, взятої в поєднанні зі статтею 8).

Тримання під вартою вразливих осіб:

- *«Мухаджієва та інші проти Бельгії» (Muskhadzhiyeva and Others v. Belgium)*, 2010: щодо умов тримання під вартою в закритому центрі тимчасового перебування чотирьох малолітніх дітей (віком від семи місяців до семи років), які мали проблеми зі здоров'ям, у супроводі їхньої матері, довше ніж один місяць в очікуванні вислання (§§ 55-63; порушення статті 3);
- *«Йо-Екале Мвандже проти Бельгії» (Yoh-Ekale Mwanje v. Belgium)*, 2011: щодо невжиття органами влади на ранній стадії всіх заходів, котрих від них можна було розумно очікувати для захисту здоров'я затриманої з ВІЛ-інфекцією на пізній стадії та запобігання погіршенню її стану (§§ 91-99; порушення статті 3), та відсутності зв'язку між триманням заявниці під вартою та метою забезпечення вислання її з країни (§§ 121-125; порушення підпункту «ф» пункту 1 статті 5);
- *«Канагаратнам та інші проти Бельгії» (Kanagaratnam and Others v. Belgium)*, 2011: щодо тримання під вартою в закритому центрі тимчасового перебування неповнолітніх іноземців у супроводі матері, що викликало в них почуття тривоги та неповноцінності та, якщо повністю знати факти, ризикувало поставити під загрозу їхній розвиток (§ 68; порушення статті 3), а також перебування дітей у закритому центрі тимчасового перебування, призначеному для дорослих незаконних мігрантів, умови в якому були неприпустимими з огляду на їхню крайню вразливість як неповнолітніх (§§ 87-88; порушення пункту 1 статті 5);
- *«Попов проти Франції» (Porov v. France)*, 2012: щодо умов тримання під вартою дітей у супроводі батьків протягом п'ятнадцяти днів у дорослому середовищі за присутності великої кількості представників поліції, без будь-яких занять, у поєднанні з занепокоєнням батьків, що однозначно не відповідало їхньому віку (§§ 102-103; порушення статті 3);
- *«Махмунді та інші проти Греції» (Mahmundi and Others v. Greece)*, 2012: щодо незадовільних умов тримання під вартою вагітних жінок на восьмому місяці вагітності протягом тринадцяти днів в очікуванні депортації (§§ 64-74; порушення статті 3);
- *«Аден Ахмед проти Мальти» (Aden Ahmed v. Malta)*, 2013: щодо незадовільних умов тримання під вартою іноземки зі слабким здоров'ям протягом чотирнадцяти з половиною місяців (§§ 91-100; порушення статті 3);
- *«Абді Махамуд проти Мальти» (Abdi Mahamud v. Malta)*, 2016: щодо незадовільних умов тримання під вартою іноземки у вразливому стані через слабе здоров'я (§§ 89-90; порушення статті 3) та тримання під вартою в таких умовах протягом кількох місяців внаслідок затримки оцінки її вразливості (§§ 134-135; порушення пункту 1 статті 5);
- *«А.Б. та інші проти Франції» (A.B. and Others v. France)*, 2016: щодо обмежень, властивих місцям тримання під вартою, особливо важких для малолітніх дітей, у поєднанні з організаційними умовами в центрі тримання під вартою, безумовно викликали почуття тривоги в дитини заявників (у супроводі батьків). Допустимий короткий строк тримання під вартою чотирирічної дитини був перевищений і тривав вісімнадцять днів у таких умовах (§§ 113-115; порушення статті 3);
- *«С.Ф. та інші проти Болгарії» (S.F. and Others v. Bulgaria)*, 2017: щодо дуже незадовільних умов тримання під вартою неповнолітніх дітей у супроводі батьків протягом 32–41 години, що суттєво на них вплинуло фізично та психологічно і, судячи з усього, мало особливо згубні наслідки для наймолодшого заявника віком півтора року (§§ 84-93; порушення статті 3);
- *«Г.А. та інші проти Греції» (H.A. and Others v. Greece)*, 2019: щодо тримання під вартою неповнолітніх дітей без супроводу в різних відділеннях поліції, через що вони

могли почуватись ізольованими від зовнішнього світу і що могло мати потенційно негативні наслідки для їхнього фізичного та морального добробуту (§ 168; порушення статті 3);

- *«Мустагі проти Франції» (Moustahi v. France)*, 2020: щодо тримання малолітніх мігрантів віком три і п'ять років без супроводу під вартою в тих самих умовах, що й дорослих, затриманих одночасно з ними, в ізоляторі у відділенні поліції, причому діти були ізольовані від інших членів сім'ї, і не було призначено жодного дорослого, який наглядав би за ними (§§ 66-67; порушення статті 3);
- *«Р.Р. та інші проти Угорщини» (R.R. and Others v. Hungary)*, 2021: щодо умов проживання у транзитній зоні, які перевищували рівень суворості для особи, що повторно шукала притулку, без достатнього доступу до їжі, вразливої вагітної жінки з дітьми, у світлі тривалого перебування під вартою протягом близько чотирьох місяців (§§ 58-65; порушення статті 3);
- *«Фейлазу проти Мальти» (Feilazoo v. Malta)*, 2021: щодо перебування заявника в умовах, небезпечних для його здоров'я, через непотрібне тримання під вартою разом з новоприбулими особами, які знаходяться на карантині у зв'язку з Covid-19 (§ 92; порушення статті 3);
- *«Нікогосян та інші проти Польщі» (Nikoghosyan and Others v. Poland)*, 2022: щодо автоматичного взяття сім'ї шукачів притулку, що складалася з дорослої людини та дитини, під варту на шість місяців без проведення ретельної та індивідуалізованої оцінки конкретної ситуації та потреб. Факт тримання під вартою неповнолітніх вимагав від органів влади швидшого розгляду та більшої старанності (§§ 66-89; порушення підпункту «f» пункту 1 статті 5);
- *«Н.Б. та інші проти Франції» (N.B. and Others v. France)*, 2022: щодо адміністративного затримання восьмирічного іноземного громадянина в супроводі батьків у невідповідних умовах на чотирнадцять днів в очікуванні вислання з країни (§§ 47-53; порушення статті 3);
- *«Г.М. та інші проти Угорщини» (H.M. and Others v. Hungary)*, 2022: щодо умов проживання, у яких понад чотири місяці перебувала вразлива вагітна жінка з дітьми і які перевищували рівень суворості (§§ 17-19; порушення статті 3);
- *«Дарбо і Камара проти Італії» (Darboe and Camara v. Italy)*, 2022: щодо розміщення неповнолітнього в приймальному центрі для дорослих у невідповідних умовах більше ніж на чотири місяці, де його було піддано процедурі оцінки віку, під час якої не враховувались мінімальні процесуальні гарантії, що порушувало статтю 8 (§§ 174-183; порушення статті 3);
- *«Гафіз проти Сполученого Королівства» (Hafeez v. the United Kingdom)* (ухв.), 2023: щодо ризику неналежних умов тримання під вартою у зв'язку з пандемією Covid-19 у випадку екстрадиції 60-річного чоловіка, який мав проблеми зі здоров'ям, до Сполучених Штатів Америки (§ 68; неприйнятно).

Умови прийому шукачів притулку з проблемами зі здоров'ям після передачі згідно з Дублінським регламентом:

- *«А.С. проти Швейцарії» (A.S. v. Switzerland)*, 2015 (§§ 35-38); *«А.М. проти Швейцарії» (A.M. v. Switzerland)* (ухв.), 2015 (§§ 20-21); *«Алі та інші проти Швейцарії та Італії» (Ali and Others v. Switzerland and Italy)* (ухв.), 2016 (§§ 36-37): щодо передачі Швейцарією Італії дорослих шукачів притулку, включно з особами, котрі потребували лікування, але стан здоров'я котрих не був критичним (відсутність порушення статті 3/неприйнятно);

- [«А.Т.Г. проти Нідерландів» \(A.T.H. v. the Netherlands\)](#) (ухв.), 2015: щодо передачі Нідерландами Італії шукачів притулку — ВІЛ-інфікованої матері-одиначки з неповнолітньою дитиною (§§ 35-42; неприйнятно);
- [«Оджей проти Нідерландів» \(Ojei v. the Netherlands\)](#) (ухв.), 2017: щодо передачі Нідерландами Мальті дорослого прохача притулку, який потребував психіатричної допомоги (§§ 33-44; неприйнятно);

Заявники з поганим психічним здоров'ям:

- [«Теграні та інші проти Туреччини» \(Tehrani and Others v. Turkey\)](#), 2010: щодо сумнівів у психічному стані заявника у справі, в якій заяви стосувалися можливого ризику смерті або жорстокого поводження у разі депортації до Ірану (§§ 53-57; заяву про відкликання скарги відхилено);
- [«Аззакі проти Нідерландів» \(Azzaqui v. the Netherlands\)](#), 2023: щодо скасування дозволу на проживання для мігранта з розумовими або інтелектуальними психічними порушеннями, який проживає в країні протягом тривалого часу, і призначення заборони на в'їзд на десять років у зв'язку з вчиненням правопорушень із застосуванням насильства, попри поліпшення його стану після багаторічного лікування в установі закритого типу (§§ 42-63; порушення статті 8).

Повторення загальних принципів

- Стислий огляд загальних принципів щодо вислання тяжкохворих осіб див. у рішеннях у справах [«Папошвілі проти Бельгії» \(Paposhvili v. Belgium\)](#) [ВП], 2016 (§§ 172-193); і [«Савран проти Данії» \(Savran v. Denmark\)](#) [ВП], 2021 (§§ 124-139).
- Стислий огляд загальних принципів щодо відмови надати дозвіл на проживання у зв'язку з медичним станом див. у рішеннях у справах [«Кіютін проти Росії» \(Kiyutin v. Russia\)](#), 2011 (§§ 64-74); і [«Новрук та інші проти Росії» \(Novruk and Others v. Russia\)](#), 2016 (§§ 100-112).

Додаткові посилання

Посібники із судової практики:

- [Посібник зі статті 5. Право на свободу та особисту недоторканість](#)
- [Посібник зі статті 8. Право на повагу до приватного та сімейного життя](#)
- [Посібник з імміграції](#)

Інше:

Спільні публікації ЄСПЛ та Агентства Європейського Союзу з основних прав (FRA):

- [Посібник з європейського права з питань надання притулку, кордонів та імміграції](#), редакція 2020 року

Міжнародні джерела:

Організація Об'єднаних Націй

- [Стаття 22 Конвенції ООН про права дитини \(1989\)](#)

Рада Європи

- [Стаття 11 Рекомендації Rec\(2003\)5](#) Комітету міністрів Ради Європи про заходи із утримання осіб, які шукають притулку, від 16 квітня 2003 року

- Статті 4 і 9.2.7. [Резолюції 1707 \(2010\)](#) Парламентської Асамблеї Ради Європи щодо затримання шукачів притулку та нелегальних мігрантів в Європі від 28 січня 2010 року
- Статті 9.2., 10.1.2. і 12 [Рекомендації 1985 \(2011\)](#) Комітету міністрів Ради Європи «Діти — нелегальні мігранти без документів: реальна причина для занепокоєння» від 7 жовтня 2011 року

Європейський Союз

- Стаття 29 [Директиви Ради 2004/83/ЄС](#) від 29 квітня 2004 року про мінімальні стандарти кваліфікації та статусу громадян третіх країн та осіб без громадянства як біженців або як осіб, які потребують міжнародного захисту з інших причин, а також зміст захисту, що надається.
- Статті 5, 11.1., 13, 17.2.–17.4., 19, 20.5. і 23.4. [Директиви 2013/33/ЄС](#) Європейського Парламенту та Ради від 26 червня 2013 року про встановлення стандартів прийому осіб, які звертаються за наданням міжнародного захисту претендентів на міжнародний захист (перероблена)

КЛЮЧОВІ ПОСИЛАННЯ ІЗ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ

Провідні справи:

- *«Н. проти Сполученого Королівства» (N. v. the United Kingdom)* [ВП], № 26565/05, ЄСПЛ 2008 року (відсутність порушення статті 3);
- *«Кіютін проти Росії» (Kiyutin v. Russia)*, № 2700/10, ЄСПЛ 2011 (порушення статті 14 у поєднанні зі статтею 8);
- *«Таракхель проти Швейцарії» (Tarakhel v. Switzerland)* [ВП], № 29217/12, ЄСПЛ 2014 (витяги) (порушення статті 3);
- *«Новрук та інші проти Росії» (Novruk and Others v. Russia)*, №№ 31039/11 і 4 інші, 15 березня 2016 року (порушення статті 14 у поєднанні зі статтею 8);
- *«Папошвілі проти Бельгії» (Paposhvili v. Belgium)* [ВП], № 41738/10, ЄСПЛ 2016 (порушення статті 3; порушення статті 8);
- *«Савран проти Данії» (Savran v. Denmark)* [ВП], № 57467/15, 07 грудня 2021 року (відсутність порушення статті 3; порушення статті 8).

Інші справи:

- *«Д. проти Сполученого Королівства» (D. v. the United Kingdom)*, № 30240/96, Збірник рішень 1997-III (порушення статті 3);
- *«Драган та інші проти Німеччини» (Dragan and Others v. Germany)* (ухв.), № 33743/03, 07 жовтня 2004 року (стаття 3: неприйнятно — явно необґрунтовано);
- *«Овдієнко проти Фінляндії» (Ovdienko v. Finland)* (ухв.), № 1383/04, 31 травня 2005 року (стаття 3: неприйнятно — явно необґрунтовано);
- *«Карім проти Швеції» (Karim v. Sweden)* (ухв.), № 24171/05, 04 липня 2006 року (стаття 3: неприйнятно — явно необґрунтовано);
- *«Мубіланзіла Майєка та Канікі Мітунга проти Бельгії» (Mubilanzila Mayeka and Kaniki Mitunga v. Belgium)*, № 13178/03, ЄСПЛ 2006-XI (порушення статті 3);
- *«Гончарова і Алексєйцев проти Швеції» (Goncharova and Alekseytsev v. Sweden)* (ухв.), № 31246/06, 03 травня 2007 року (стаття 3: неприйнятно — явно необґрунтовано);
- *«А.А. проти Швеції» (A.A. v. Sweden)* (ухв.), № 8594/04, 02 вересня 2008 року (стаття 2; стаття 3: неприйнятно — явно необґрунтовано);
- *«Мусхаджієва та інші проти Бельгії» (Muskhadzhiyeva and Others v. Belgium)*, № 41442/07, 19 січня 2010 року (порушення статті 3);
- *«Теграні та інші проти Туреччини» (Tehrani and Others v. Turkey)*, №№ 32940/08, 41626/08 і 43616/08, 13 квітня 2010 року (заяву про відкликання скарги відхилено);
- *«Аль-Заватія проти Швеції» (Al-Zawatia v. Sweden)* (ухв.), № 50068/08, 22 червня 2010 року (стаття 3: неприйнятно — явно необґрунтовано);
- *«Рахімі проти Греції» (Rahimi v. Greece)*, № 8687/08, 05 квітня 2011 року (порушення підпункту «f» пункту 1 статті 5);
- *«Канагаратнам та інші проти Бельгії» (Kanagaratnam and Others v. Belgium)*, № 15297/09, 13 грудня 2011 року (порушення статті 3; порушення пункту 1 статті 5);
- *«Йо-Екале Мвандже проти Бельгії» (Yoh-Ekale Mwanje v. Belgium)*, № 10486/10, 20 грудня 2011 року (порушення статті 3; порушення підпункту «f» пункту 1 статті 5);
- *«Попов проти Франції» (Popov v. France)*, №№ 39472/07 та 39474/07, 19 січня 2012 року (порушення статті 3);

- *«Махмунді та інші проти Греції» (Mahmundi and Others v. Greece)*, № 14902/10, 31 липня 2012 року (порушення статті 3);
- *«Аден Ахмед проти Мальти» (Aden Ahmed v. Malta)*, № 55352/12, 23 липня 2013 року (порушення статті 3);
- *«А.С. проти Швейцарії» (A.S. v. Switzerland)*, № 39350/13, 30 червня 2015 року (відсутність порушення статті 3);
- *«А.М. проти Швейцарії» (A.M. v. Switzerland)* (ухв.), № 37466/13, 03 листопада 2015 року (стаття 3: неприйнятно — явно необґрунтовано);
- *«А.Т.Г. проти Нідерландів» (A.T.H. v. the Netherlands)* (ухв.), № 54000/11, 17 листопада 2015 року (стаття 3: неприйнятно — явно необґрунтовано);
- *«Абді Махамуд проти Мальти» (Abdi Mahamud v. Malta)*, № 56796/13, 03 травня 2016 року (порушення статті 3; порушення підпункту «f» пункту 1 статті 5 щодо першого періоду тримання заявника під вартою; порушення підпункту «f» пункту 1 статті 5 щодо другого періоду тримання заявника під вартою);
- *«А.Б. та інші проти Франції» (A.B. and Others v. France)*, № 11593/12, 12 липня 2016 року (порушення статті 3);
- *«Алі та інші проти Швейцарії та Італії» (Ali and Others v. Switzerland and Italy)* (ухв.), № 30474/14, 04 жовтня 2016 року (стаття 3: неприйнятно — явно необґрунтовано);
- *«Абдуллахі Елмі та Авейс Абубакар проти Мальти» (Abdullahi Elmi and Aweys Abubakar v. Malta)*, №№ 25794/13 та 28151/13, 22 листопада 2016 року (порушення статті 3);
- *«Оджей проти Нідерландів» (Ojei v. the Netherlands)* (ухв.), № 64724/10, 14 березня 2017 року (стаття 3: неприйнятно — явно необґрунтовано);
- *«С.Ф. та інші проти Болгарії» (S.F. and Others v. Bulgaria)*, № 8138/16, 07 грудня 2017 року (порушення статті 3);
- *«Г.А. та інші проти Греції» (H.A. and Others v. Greece)*, № 19951/16, 28 лютого 2019 року (порушення статті 3);
- *«Мустагі проти Франції» (Moustahi v. France)*, № 9347/14, 25 червня 2020 року (порушення статті 3);
- *«Р.Р. та інші проти Угорщини» (R.R. and Others v. Hungary)*, № 36037/17, 02 березня 2021 року (порушення статті 3);
- *«Фейлазу проти Мальти» (Feilazoo v. Malta)*, № 6865/19, 11 березня 2021 року (порушення статті 3);
- *«Хачатрян та Коновалова проти Росії» (Khachatryan and Konovalova v. Russia)*, № 28895/14, 13 липня 2021 року (порушення статті 8);
- *«Нікоґосян та інші проти Польщі» (Nikoghosyan and Others v. Poland)*, № 14743/17, 03 березня 2022 року (порушення підпункту «f» пункту 1 статті 5);
- *«Н.Б. та інші проти Франції» (N.B. and Others v. France)*, № 49775/20, 31 березня 2022 року (порушення статті 3);
- *«Г.М. та інші проти Угорщини» (H.M. and Others v. Hungary)*, № 38967/17, 02 червня 2022 року (порушення статті 3);
- *«Дарбо і Камара проти Італії» (Darboe and Camara v. Italy)*, № 5797/17, 21 липня 2022 року (порушення статті 3);
- *«Гафіз проти Сполученого Королівства» (Hafeez v. the United Kingdom)* (ухв.), № 14198/20, 28 березня 2023 року (стаття 3: неприйнятно — явно необґрунтовано);
- *«Аззакі проти Нідерландів» (Azzaqui v. the Netherlands)*, № 8757/20, 30 травня 2023 року (порушення статті 8).